

Atli Dam á landsfundi í Miðvági:

Nú er ikki at bakka men tora

Vit skulu vísa, at vátanin í fjør um at javnaðarflokkurin ikki mynstrar av í ótíð, stendur við og at tað ikki kemur fyri at vit mynstra av við fríum vilja segði Atli Dam, m.a. í formansfrágreiðing síni á landsfundi javnaðarflokksins seinasta vikuskiftið. Hann segði:

Ein stórir partur av tí, sum hevur verið borið fram í fjølmíðlunum hesi seinnu árin er grundað á afturlit. Hetta við at hyggja í bakspæglið og finna syndabukkar, tað er so nógv lættari enn tað var at meta um rættleikan í politiskum avgerðum, tá tær vórðu tiknar í síni tíð.

Gerður eru framdar, sum mong vilja vera við vóru skeivar, og rætt er at ov nógvur ikki royndust og tí eru skeivar. Hesum hava vit ábyrgd av.

Skal tí eisini lita eitt sindur afturføtur um slík viðurskifti, men fyrst fari eg at lita eitt sindur styttri afturføtur um mál, sum hava verið trupul fyri okkara flokk at fremja, men sum vit vóru noyddir at avgreidda.

Eitt, sum serliga pinir, er kenslan av at samvinnan millum javnaðarflokkin og ein part av fakkelfagsrørsluni ikki gongur sum hon átti.

Serliga hugsi eg um formenninar í FF og FA, sum nærmast skýra javnaðarflokksins virksemla á politiska økinum sum óbrúkligt og skaðiligt.

Eg vil bara minna á, at samarbeiði skal altíð ganga báðar vegir og tað skal stuðul eisini.

Tað kann ikki bara kosta javnaðarflokkinum álit, umdomi og atkvøður at leggja rygg til í samarbeiði við fakkelføgin. Tað má eisini ganga hinvegin í tíðum, har tað er neyðugt at taka ópopulærar avgerðir, og tað hevði stuðul og dugnað um nakrar av hesum vóru tiknar á solidariskan hátt av fakkelføginum.

løgnum og flokknum saman, tíverri hevur hetta ikki verið so.

Tvørturímóti siga báðir hesir formenn nú søguna á slíkan hátt, at tæy koma at siga ósatt.

Formaður F.F.'s hevur fleiri ferðir lagt meg undir at hava gjørt avtalur við John Petersen um at knúsa fiskimannafelagið. Eftir tíðarfestingini skuldi hetta verið henti fyrsta hálfárið hendan samgongan virkaði, men øll vita, at tá lá eg á Ríkishospitalinum aftan á tríggar skurðviðgerðir.

Síðan er fleiri ferðir fram-borið at eg skal hava sagt, at javnaðarflokkurin hevði avgjort ikki at óna formanninum aftur, hetta er ósatt. Tað sum úngbólkur flokksins metti óheppið var eitt alment og hardsligt orðaskifti millum formenninar í F.F. og javnaðarflokkinum. Tí bleiv álagt Thomasi Arabo at hava samskipti við fakkelføgin um hendi og at svara alment, tá slíkt gjørdist neyðugt. Øll vita, at hetta hevur Arabo gjørt.

Formaður F.A.'s ger nógv burtur úr ávaringum sínum ímóti samstarvi við fólka-flokkin, men gloymir at fortelja, at F.A. á fundi áðrenn samgongan varð skipað, á-sannaði at ongin onnur samgonga fekt og at tað var av stórum týðningi at javnaðarflokkurin kom í samgongu, sjálvt um tað so var við fremsta fíggingda fakkelføgin.

Tað hevur verið ógvuliga sárt at skula fremja lönarniðurskúr, fyri at fáa fíggingar-løgina hjá okkum at

hanga saman, men vit hava gjørt tað úttan á nakran hátt at gera okkum inn á samráðingarrættin hjá fakkelføginum á tí privata arbeiðsmarknaðinum.

Tvørtur ímóti hava vit vísast tæy um, at vit komu ikki at lóggeva um teirra viðurskifti. Men á almenna økinum hava vit fingið ein lönarniðurskúr eftir samráðing.

Tað er sárt, men tað gjørdi so, at tað er eitt sindur frægari útlit til, at fíggingarløgin kemur at hanga saman 1993.

Tann agitatorin um skuld og ábyrgd fyri hesum og hasum, sum hent er, hevur gjørt nógv vart við seg í seinastuni, og tað hevur verið kastað javnaðarflokkinum fyri, at hann er ov arrogantur, svarar ov lítið aftur, tá spurt verður um ávis viðurskifti, og tað er helst partvis rætt, men at ein partur av orsökini er tørvandi orka at fáa alt hetta frá hondini, tað er so ein onnur sak.

Men eg áسانی, at tað verður neyðugt komandi, um vit fáa eitt toluliga fríðarligt politiskt arbeiðsskeið, tá hetta nosið er av, at royna at analysera meira dúptgangandi og greiða frá, hvat tað veruliga er, sum er hent í hesum samfelagnum seinastu árin, analysur, sum kunnu koma á prent, eitt nú hvat eru tæy almennu viðhaldini farin til. Hvat hava tæy einstøku skipini kostað. Hvar er tað tapini hava verið í hesum samfelagnum. Nær var tað villar spekulatióin og nær var tað skilgøður vinnuligar royndir. Alt hetta má fáa serliga viðgerð.

Tað, sum kanska gjørdi,

at eg tók hetta við í dag og bóðaði frá, er tað, sum ein maður, id eg virði ógvuliga høgt – Hanus Andreassen – skrivur í Sosialinum í gjár og í dag, sum sýnir, at tað veruliga er nakað, sum tørvur er viðvíkjandi lýsing og upplýsing um tað, sum verður borið fram av so mongum ymsum í okkara samfelag í dag.

Tað er eingin loyna, at eg iggønum árin havi lagt stóra ábyrgd á bankarnar fyri ta støðu, vit eru í í dag, og meini at tað er rætt, siga at so er.

Hugs vit eitt sindur aftur í tíðina, tá tæy við hond og tót bardust ímóti, at Landsbankin skuldi fáa høvi til at fremja neyðugar reguleringar, søgdu tæy at havi viðurskifti skuldu tæy sjálvir greiða. Men tað, sum eingin kanska minnst í dag er, at longu í 1985 fóru vit til Danmarkar, Jóngerð Purkhús, stjórni á hageildini, Niels Pauli Danielsen og eg, fyri at tosa við kreditfögin, sum tá byrjaðu at veita lán til Føroya, um at fáa eina avtalu um avmarking av hesi lánveiting. Tosað ein við tæy hvørt sær, var í lagi, bert tæy kndu fáa eina avtalu sínámillum, men ein slík avtala kundi ikki gerast, tí sum kanska fá minnst, so var eitt kreditstopp í Danmark tá og einasta tæy kundu senda pengar, var til Grønland og Føroya, og tæy søgdu bart út, at hatta var ein spurningur um at berjast um marknaðarpartar, tí bar ikki til at gera eina so-vorðna avtalu.

Tosað bleiv so við bankarnar um at seta rentuna niður og at bera part av hesum peningi aftur til Danmarkar. Svárið var nei,

Fossbankin fekk skuldina fyri at rentan ikki skuldi setast niður, tí hann ikki vildi vera við í eina rentuavtalu, og skuldi ein til gjørdist vinningurin ov lítill.

Neyðugt var tí at læna peningin, sum realkreditláníni loystu av, út einaferð afturat í Føroyum fyrst. Vit fingi láníni, id bygdu á 2-3 ferðir upphæddina á lönarkonto o.s.fr. Eftir hesa góðu forrættning fór peningin so aftur til Danmarkar. Hetta gav sjálvsagt eina peningarlíkligheit í Føroyum sum ongin hevði kent fyrr.

Sjálvt í 1987 og 1988, tá landsstýrinum eydnaðist at avmarka realkreditláníni, hildu bankarnar á við at taka valutalán, vørkreditur og annað til Føroya eftir áseting Tjóðbankans.

Hetta kom undan kavi í 1989 og 1990. Realkreditláníni vóru í 1988 fallin til 250 mió. kr. og tæy hvurvu í 1989. Men tá vóru hini láníni ávikavist 1200 mió. kr. og 900 mió. kr.

Nú er tú í so íðin at bera fram undanförsur, sigur onkur, men tað skal ikki vera politikkur javnaðarflokksins at skáva út yvir og skjóta ábyrgd frá sær. Vit skulu taka við teirri ábyrgd, vit hava fyri skeivum avgerðum. Eisini fyri skeivum metingum, fyri at hava verið ov djárvir og vágað ov mikið.

Tí skulu vit ikki bakka undan, men rætt er kortini at gera vart við at okkum tørvandi fleiri av teim neyðugu búskaparamboðum og stýringsskipanum, tí politiskur meirilutu ongantíð var fingin fyri teim.

Hetta verði sagt so veljarin kortini hevur álit á,

Atli Dam her saman við Vilhelm Johannesen, formaður í úngbólki javnaðarflokksins. Mynd Jens Christian Vang

at vit vilja royna at bota um hesi viðurskifti og tryggja neyðugt eftirlit.

Sum nevnt er lætt í bakspæglinum at ásanna, at tað var út av lagi, at vit komu upp á eina úttanlandsskuld upp á 7 milliardir. Men í 1988 høvdu vit eina hag-talskipan, sum sýndi, at skuldin var 4,7 milliardir.

Í dag er forlort at minna seg á, at sami tørvur er ikki á avmarking við 4,7 milliardum í skuldu sum tá talið 7 milliardir. Men hetta eru viðurskifti, vit í fríðarligum tíðum kunnu greina út.

Tað sum stendur fyri nú, og sum er rætt at gera, er at javnaðarflokkurin ikki letur seg trøðka burtur frá at reka ein konsekkventan og rættan politikk.

Vit skulu vísa, at vátanin í fjør um at javnaðarflokkurin ikki mynstrar av í ótíð, stendur við og at tað ikki kemur fyri at vit mynstra av við fríum vilja.

Kortini kann henda at skipið noyðist til lands, tí hin parturin av manningini vil mynstra av.

Tá mugu vit venda okkum til teirra, sum seta fólk úð og sleppa teim at tala. Nú skal javnaðarflokkurin ikki bakka, men tora.

